

ר' עובדיה מברטנורא

ז אמת המים. אפילו ברשות היחיד כרמלית היא: עשו לה מחיצה. בתוך אוגנה על פני רחבה שהוא ניכר שבשביל המים נעשית: באמה של אבל. שם העיר, והיתה עוברת בתוך החצרות וממלאין ממנה בחצרות דמהניא לה מחיצות כותל החצר התלויות עליה. ור"י לטעמיה דפליג נמי אבוב, ואין הלכה כמותו: שלא היה בה שיעור. כרמלית, שלא היה עמוק עשרה או לא היה רחב ד', שאין המים נעשין רשות לעצמן להחשב כרמלית אא"כ עמוק עשרה ורחב ד'. עשו לה בכניסה ולא ביציאה לא מהני מידי דהא מחוברת למים שחוזן לחצר ביציאתו ונעשית הכל כרמלית [עשו לה ביציאה ולא בכניסה נמי לא מהני דהא מחוברת למים שלמעלה חוץ לחצר זו. אבל עשו לה בכניסה וביציאה מהני, שנראה] כאילו מתחילין בחצר זו: ח גוזזטרא. כעין דף או מקום מקורה היוצא מרשות היחיד ובלט על גבי המים: אא"כ עשו מחיצה. כל סביבות הגוזזטרא או סביב נקב ד' על ד' החקוק באמצעיתה, דאמרינן גוד אחית מחיצתא: בין מלמעלה. למעלה מן נקב הגוזזטרא: בין מלמטה. מחוברת לגוזזטרא מתחתיה. ורמב"ם פירש מלמטה על המים כנגד נקב הגוזזטרא, דאמרינן גוד אסיק כאילו הגיע המחיצה לנקב שבגוזזטרא

המפסיק בין שתי החצרות, וכשם שמועיל להפסיק בין החצרות, כך הוא מועיל לחלק את הבור לשתי החצרות, אף על פי שהוא למעלה מחוליית הבור:

משנה ז

אמת המים - תעלה **שהיא עוברת בחצר** והיא עמוקה עשרה טפחים ורחבה ארבעה, חולקת היא רשות לעצמה ואינה נחשבת כחלק מהחצר, אלא דינה ככרמלית, ולכן **אין ממלאין הימנה בשבת** שאין מוציאים מן הכרמלית לרשות היחיד, **אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בפניסה** - במקום שהיא נכנסת לחצר **וביציאה** - במקום שהיא יוצאת ממנה.

רבי יהודה אומר: פתל החצר שעל גבה תדון משום מחיצה ואין צורך במחיצה מיוחדת, וכשיטתו במשנה הקודמת. **אמר רבי יהודה: מעשה באמה** - אמת המים **של אבל** - שם מקום בגליל, **שהיו ממלאין ממנה על פי היתר הזקנים בשבת** בלי מחיצה. **אמרו לו חכמים לרבי יהודה: מפני שלא היה בה** - באמה **בשעור** - שלא היתה עמוקה עשרה טפחים, או שלא היתה רחבה ארבעה, ודינה כדין המקום שהיא עוברת שם - רשות היחיד:

משנה ח

גוזזטרא - מרפסת הסמוכה לנהר או לים **שהיא למעלה מן המים** ודרך חור שהיה בה היו שואבים מן המים - **אין ממלאין מים הימנה** - דרכה **בשבת**, שאסור להכניס את המים מהים שהוא כרמלית אל הגוזזטרא שהיא רשות היחיד, **אלא אם כן עשו לה** - לגוזזטרא **מחיצה גבוהה עשרה טפחים**, **בין מלמעלה מעל הגוזזטרא** מסביב למקום החור שבו ממלאים את המים, **בין מלמטה**

מתחת לרצפת הגוזזטרא לצד הנהר.

ר' עובדיה מברטנורא
שממלאין ממנו: זו למעלה מזו.
ונקב שממלאין ממנו בעליונה
מכוון כנגד נקב התחתונה: עשו
לעליונה. שנשתתפו בני
התחתונה עם בני העליונה
לעשות מחיצה בעליונה ולא
עשו בתחתונה: שתיהן אסורות
עד שיערבו. שכיון שבני
התחתונה שותפין במחיצה זו
של עליונה אוסרין עליהם. ואם
עשו לתחתונה ולא עשו
לעליונה אע"פ שאין לעליונה
שותפות במחיצה של תחתונה
שתיהן אסורות. העליונה
אסורה שהרי אין לה מחיצה,
והתחתונה הואיל ויש דרך
לעליונה עליה שגם היא
ממלאת מים משם אוסרת
עליה עד שיערבו עמה. והני
מילי כששתי הגוזזטראות
מופלגות זו מזו שיש גבוה י'
טפחים או יותר בין זו לזו, אבל
אם שתיהן בתוך י' אפילו עשו
שתיהן מחיצה לעולם אוסרות
זו על זו עד שיערבו: ט אין
שופכין לתוכה מים בשבת.

וְכֵן שְׁתֵּי גִזְזוּטְרָאוֹת זֹו לְמַעְלָה מִזֹּו שהן למעלה
מן המים, והחור שבגוזזטרא העליונה מכוון כנגד
החור שבגוזזטרא התחתונה, **עָשׂוּ** שתיהן מחיצה
לְעֵלְיוֹנָה - כלומר גם בני הגוזזטרא התחתונה
השתתפו בעשיית המחיצה לעליונה **וְלֹא עָשׂוּ**
מחיצה **לְתַחְתּוֹנָה** - שתיהן אסורות לשאוב מים
בשבת **עַד שְׂיִעְרְבוּ** כיון שבני התחתונה שותפים
בבניית המחיצה של העליונה, הם אוסרים על בני
העליונה⁷⁵:

משנה ט

חָצֵר שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת על ארבע
אמות - **אֵין שׁוֹפְכִין בְּתוֹכָהּ מִיַּם בְּשֶׁבֶת** לפי
שבחצר קטנה כזו אין המים נבלעים בתוכה אלא
נשפכים לרשות הרבים, והרי הם יוצאים מכוחו של
האדם לרשות הרבים, ואסרו חכמים "כוחו" שמא
יזרוק ממש לרשות הרבים⁷⁶, **אֲלֵא אִם בֵּין עָשׂוּ**
לָהּ עוֹקָה - חפירה בקרקע החצר, שיהיו המים
נקבצים בתוכה, והיא **מְחַזְקַת סֵאתִים** מים **מִן**
הַנֶּקֶב וְלִמְטָה - שהיו עושים נקב בשפת העוקה,
שכשהיא מתמלאת, יוצאים המים דרך הנקב החוצה,

דבר' אמות, המים שאדם עשוי להשתמש בהן בכל יום נבלעים שם במקומם ואין יוצאין לרה"ר,
פחות מד' אמות, אין נבלעים במקומם ויוצאין לרה"ר: עוקה. גומא: מחזקת סאתים. מפני שהאדם
עשוי להסתפק סאתים מים בכל יום: מן הנקב ולמטה. שיהיה החלל של העוקה מחזיק סאתים

ביאורים והרחבות

75. וכן אם עשו מחיצה לתחתונה ולא לעליונה, אפילו אין לעליונה שותפות במחיצה של
התחתונה, שתיהן אסורות עד שיערבו: העליונה כיוון שאין לה מחיצה, והתחתונה - הואיל
ויש לעליונה "דריסת רגל" עליה, שאף היא שואבת מים דרך החור של התחתונה. אך אם כל
אחת עשתה מחיצה לעצמה, אפילו לא עירבו - שתיהן מותרות, שגילו דעתן שאין ביניהן כל
שותפות. במה דברים אמורים? כששתי הגוזזטראות מופלגות זו מזו, ויש ביניהן עשה טפחים
או יותר. אך אם הן בתוך עשרה טפחים, אפילו עשו שתיהן מחיצה הן אוסרות זו על זו,
ששתיהן נחשבות כגוזזטרא אחת.

76. בגמרא (פח, א) מובא טעם לחילוק בין חצר שיש בה ארבע אמות לפחות מארבע אמות:
לדעת רבי זירא - אם יש בה ארבע אמות, המים ששופך שם (בשיעור סאתים, שהוא שיעור
הראוי לשימוש היומי של אדם) ראויים להיבלע, ולפיכך אפילו אם יצאו לחוץ - לא נתקיימה
מחשבתו ואין בזה איסור. אך פחות מארבע אמות, המים לא נבלעים שם, ולכן אין לשפכם